

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid
Bollstanäs skola i Upplands Väsby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Bollstanäs skola avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Bollstanäs skola ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Bollstanäs skola den 15 februari 2022 och digitala intervjuer hölls den 16 och 17 februari och den 2 mars. Besöket genomfördes av utredarna Sara Algulin, Tobias Thorén och Emelie Nordqvist. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt åtta lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att tydligare synliggöra även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen inom området.
- Rektorn behöver genom sin organisation skapa möjligheter till en mer systematisk samverkan mellan elevhälsa och lärare kring att utveckla undervisning som stimulerar elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas tillvara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-10-20 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas fyra områden:

- I vilken utsträckning lärares *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.

- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna i hög grad arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att lärarna vid Bollstanäs skola i sin planering beaktar tidigare höga elevprestationer och förbereder material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar att lärarna kontinuerligt ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar samt ger eleverna återkoppling för att de ska utvecklas ännu mer. Elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå och ges möjlighet till både berikning och acceleration. Vidare visar granskningen att lärarna använder sig av några olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Det framgår också att lärarna ger eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärarna uppmärksammar och stödjer både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarnas höga och ändamålsenliga förväntningar på eleverna utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar. Granskningen visar att lärare i viss utsträckning stödjer elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Vidare visar granskningen att eleverna i huvudsak erbjuds lärarstöd för att komma vidare i sitt lärande, men att lärare ibland behöver prioritera elever som har svårt att nå målen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet, men vill i sammanhanget påtala vikten av att alla lärare ges förutsättningar att stötta även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Lärare tar i sin planering hänsyn till behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling

Granskningen visar att lärarna vid Bollstanäs skola i sin planering förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Utifrån intervjuer och av skoluppgifter som Skolinspektionen tagit del av framgår till exempel att lärarna planerar för utvecklande frågor och öppna uppgifter. Skoluppgifterna i svenska och geografi är av typen "uppgifter utan tak" det vill säga att det finns möjligheter till fördjupning inom uppgiftens ram och att uppgiften därmed anpassas för att utmana elever på olika kunskapsnivåer. Ett par av uppgifterna har

olika svårighetsgrad där det ges möjligheter till berikning eller utmanande uppgifter. Genom att planera för att samtliga elever ska kunna följa samma upplägg, men på olika djup, beskriver lärarna att de kan stimulera samtliga elever oberoende av var de befinner sig i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar vidare att lärare i sin planering beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov, även om detta inte framgår tydligt av den information som finns i elevernas individuella utvecklingsplaner. Av intervju med rektorn, lärare och företrädare för elevhälsan framgår att det görs utförliga överlämningar om elevernas kunskaper när eleverna börjar i årskurs fyra. Lektionerna förbereds så att det finns extrauppgifter till de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår också att det genomförs tester av elevernas kunskaper i bland annat läsförståelse som lärarna använder för att låta elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling få svårare läsförståelseuppgifter. Av de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen fått ta del av framgår dock inte om eleverna ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Enligt rektorn dokumenteras däremot elevernas kunskapsutveckling i olika ämnen kontinuerligt i skolans lärplattform vilket mottagande lärare i årskurs fyra också har tillgång till.

Lärare ger tillräckliga utmaningar till elever

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling huvudsakligen får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Av lektionsobservationer och intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att elevuppgifter ofta har olika svårighetsnivå. Det finns oftast möjlighet till breddning och fördjupning för de elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling genom att de kan arbeta med mer avancerade uppgifter. Lärare ger exempel på hur de låter elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling arbeta med fördjupande uppgifter eller använda sig av digitala hjälpmedel. Av intervju med elever framgår också att de får arbeta med olika typer av extrauppgifter eller fördjupningsuppgifter när de blir färdiga. Eleverna ger som exempel att de kan få arbeta med fördjupande skrivuppgifter, ett annat spår i matematik, problemlösningsuppgifter, läsning eller lärospel. Eleverna berättar att lärarna gör lektionerna intressanta och roliga och att de gillar när lärarna gör lite svårare uppgifter som de till exempel får svara på med hjälp av sina miniwhiteboardtavlor. Av intervju med rektorn framgår att det finns en medvetenhet hos lärarna om vikten av att utmana elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling och att detta också görs.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna goda möjligheter till berikning och acceleration. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att elever vid behov får accelerera genom att arbeta med mer avancerade uppgifter. Flera lä-

rare berättar om elever som fått arbeta med mer avancerade läromedel i exempelvis matematik och engelska vilket också bekräftas av Skolinspektionens observationer. När det gäller berikning framgår av intervjuer med elever och lärare såväl som observationer exempel på hur lärarna arbetar med detta i geografi, där eleverna fått fördjupa sina kunskaper genom att forska om ett landskap. Elever uppger att de tyckt att detta var roligt och intressant och att några elever hunnit skriva om flera landskap.

Granskningen visar också att lärarna använder sig av några olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Elever och lärare ger en samstämmig bild av hur undervisningen varierar. Lektioner kan innehålla flera olika moment såsom lärargenomgångar, filmvisning, enskilt arbete eller arbete i olika gruppkonstellationer. Lärare beskriver också hur elever får arbeta med olika redovisningsformer och att eleverna ofta får vara med och påverka formerna för redovisning. Ett exempel är att elever kunnat välja hur de ska redovisa sina landskap, vilket eleverna uppskattat. Även vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför varierar undervisningen genom att eleverna får arbeta såväl individuellt som i grupp och helklass. Skolinspektionen ser också exempel på att undervisningen varierar mellan lärarledda genomgångar och elevaktiviteter.

Lärare ger i huvudsak stöd för att eleverna ska komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att eleverna i huvudsak ges lämplig form av lärarstöd för att komma vidare i sitt lärande, dock förekommer att elever får vänta på hjälp från lärare. Av intervjuer med elever och lärare såväl som av lektionsobservationer framgår att lärarna ger eleverna stöd i undervisningen. Elever får hjälp genom att räcka upp handen, men också utan att påkalla lärarnas uppmärksamhet. Lärarna hjälper eleverna, inte alltid genom att de ger svaret utan i hur eleverna ska tänka för att kunna lösa uppgifter på egen hand. I intervju med lärare och företrädare för elevhälsan uppges dock att det kan vara svårt att hinna med att utmana alla elever. En lärare önskar exempelvis att hen hade mer tid att stanna upp, förklara och hjälpa de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med elever och av observationer framgår också att det händer att elever får vänta på lärarens hjälp, men att eleverna då använder tiden till att arbeta med extrauppgifter eller fördjupande uppgifter. Enligt eleverna vet de vad de ska göra under tiden de väntar på att få hjälp av läraren. Enligt rektorn finns det en fjärdelärare knuten till arbetslaget för att kunna ge fler elever stöd utifrån elevernas kunskapsnivå men fjärdeläraren har inte kunnat användas på det sätt skolan tänkt eftersom det under läsåret varit hög frånvaro bland lärarna. Lärare berättar vidare att de styr över gruppindelning och elevernas placeringar så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling sitter nära varandra och kan inspirera varandra i arbetet.

Granskningen visar att lärare kontinuerligt ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar såväl som återkoppling för att eleverna ska utvecklas ännu mer. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever samt lektionsobservationer framgår att lärare stödjer elever genom att ge kontinuerlig återkoppling på hur de kan komma vidare i sitt lärande. Återkopplingen, som ges såväl muntligt som skriftligt, kan exempelvis innebära att lärarna uppmuntrar eleven att fördjupa sina kunskaper genom att söka mer fakta, använda fler begrepp, ställa utmanande frågor eller att lärare ger elever tips på hur de kan komma vidare i sitt lärande. Elever berättar att de uppskattar när de får konkreta tips från läraren så att de vet vad de ska göra för att förbättra sig. En elev ger exempel på att hen fått uppmuntrande kommentarer och tips om vad hen ska tänka på framöver för att förbättra sin text.

Granskningen visar också att lärarna ger eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Av intervju med rektorn, företrädare för elevhälsa och lärare framgår att eleverna tränas i att få överblick över sitt lärande genom att reflektera över vad de har gjort bra, vad som kan förbättras och vilka svårigheter de har stött på samt hur de kan utveckla en god studieteknik. Lärare berättar också hur de på olika sätt arbetar med elevernas studieteknik för att de ska bibehålla motivation för skolarbetet. Specialpedagogen berättar att hen undervisat skolans samtliga klasser i strategier för skrivande och visat olika digitala hjälpmedel. Ett annat exempel som lärarna berättar om är att de visar eleverna olika metoder för att ta sig an eller lösa uppgifter. Detta bekräftas också av Skolinspektionens lektionsobservationer.

Vidare visar granskningen att lärare stödjer elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. I intervju med lärarna ges exempel på att lärarna tar reda på vad eleverna är intresserade av och erbjuder undervisningsmaterial och redovisningsformer som anknyter till elevernas intressen. Några elever berättar att lärarna anstränger sig för att göra undervisningen spännande och intressant och att lärarna vet en hel del om det som eleverna är intresserade av, vilket de också knyter an till i undervisningen.

Härutöver visar granskningen att lärarna uppmärksammar och stödjer både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och lärarna och av ingiven dokumentation framgår att ett av skolans fokusområden under läsåret handlar om att både pojkar och flickor ska prestera på en hög och likvärdig nivå. Lärarna har lyssnat på föreläsningar och diskuterat hur de ska motverka eventuella skillnader mellan könen i undervisningen. Exempel på hur lärare arbetar för att motverka könsskillnader är att lärare aktivt fördelar ordet, att elever delas in i grupper och ser till att det blir en jämn könsfördelning och att eleverna har fasta placeringar i klassrummet. Av lektionsobservationer såväl som intervjuer

med lärare och elever framgår inget annat än att pojkar och flickor ges samma möjligheter till lärarstöd för att komma vidare i sin kunskapsutveckling.

Undervisningen präglas i huvudsak av ändamålsenliga förväntningar på eleverna

Granskningen visar att lärarnas förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar. Granskningen visar också att lärarnas förväntningar kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Av intervju med lärare och elever och av lektionsobservationer framgår att lärarna är positiva, berömmar eleverna och skapar trygghet i klassrummet. Intervjuade lärare säger att de alltid försöker visa att de tror på alla elever, att de har höga förväntningar på samtliga elever och att de uppmuntrar alla elever att arbeta med avancerade uppgifter utifrån elevens individuella kunskapsnivå. Vidare visar granskningen inget annat än att lärarnas undervisning är fri från uttryck för stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund.

Granskningen visar också att lärarna arbetar för att kompensera de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men som saknar uppmuntran och stöd hemifrån. Av intervju med företrädare för elevhälsan och lärare framgår att de har kännedom om elevernas bakgrund och skiftande hemförhållanden. För elever som behöver hjälp med exempelvis läsläsning finns den så kallade studion vilken leds av lärare. Enligt lärarna har många elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling många fritidsaktiviteter vilket gjort att skolan hjälpt till att skapa tid för skolarbete via studion. Rektorn berättar att skolan inte förutsätter att eleverna har studievana hemifrån och att grundinställningen är att skolan via studion ska kunna ge en mer anpassad undervisning efter elevernas behov. Flera elever berättar att de går till studion för att det är roligt och för att de kan arbeta vidare med sina skolämnen när de går dit.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens ledning i vissa delar ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att rektorn i liten utsträckning ger möjligheter för lärare respektive elevhälsa att samverka kring och utveckla undervisningen för denna elevgrupp.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat synliggör samtliga elever, men att de elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen prioriteras i diskussioner och analys. Det underlag som uppföljningen ger används i begränsad omfattning till att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att rektorn i begränsad omfattning skapar möjlighet för elevhälsan och lärare att samverka kring undervisning för den aktuella elevgruppen och att det saknas rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en sådan undervisning. Härutöver visar granskningen att skolenheten i nuläget saknar gemensamma strategier till stöd för genomförandet av en undervisning som stimulerar denna elevgrupp, men ett utvecklingsarbete har nyligen inletts kring detta.

Rektors uppföljning ger ett begränsat underlag för att utveckla undervisningen för elevgruppen

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av kunskapsresultat synliggör alla elever. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att information om elevernas kunskapsutveckling dokumenteras av lärarna vid bestämda tillfällen under läsåret. Under höstterminen genomför också skolans speciallärare muntliga och skriftliga tester i matematik och svenska med elever i årskurs fyra. Det är framförallt skolledningen tillsammans med elevhälsan som följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat. Enligt rektorn görs uppföljningar i alla ämnen, jämförelser görs också mellan lärare, elevgrupper, kön samt av hur resultat sett ut över tid. Av intervjuer med lärare framgår att de i arbetslaget inte gör några analyser av kunskapsresultat men att de har gemensamma diskussioner kring sina bedömningar av elevernas kunskaper. Av intervju med rektorn framgår att hen inte närmare tar del av elevernas individuella utvecklingsplaner för att exempelvis säkerställa om åtgärder skrivs fram för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger att skolan har jobbat med att utveckla utformningen av elevers individuella utvecklingsplaner men att arbetet avstannat på grund av pandemin.

Granskningen visar att även om samtliga elever inkluderas i rektorns uppföljning, så är det elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen som prioriteras i diskussioner och analys. Av intervjuer med rektorn och företrädare för elevhälsan framgår att elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling delvis uppmärksammas i resultatuppföljningen. Exempelvis gör specialläraren en särskild notering om eleverna presterar bra på de svensk- och matematiktest som genomförts i årskurs fyra. I den digitala uppföljningen av elevernas kunskapsresultat går det också att utläsa om en elev har nått mer än exempelvis godtagbara kunskaper. Företrädare för elevhälsan uppger dock att det har funnits en osäkerhet i lärolaget kring vad som krävs av eleven kunskapsmässigt för att nå omdömet ”mer än godtagbara kunskaper”. Även om elever som nått långt i sin kunskapsutveckling delvis uppmärksammas i resultatuppföljning framgår av intervjuer med lärarna, företrädare för elevhälsan och rektorn att fokus vid resultatuppföljning främst är att identifiera vilka elever som eventuellt är i behov av mer stöd i undervisningen.

Vidare visar granskningen att skolläringen följer upp undervisningens kvalitet, även om fokus i liten utsträckning är på elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att i anslutning till lärares årliga medarbetarsamtal görs lektionsobservationer med efterföljande återkoppling till lärarna. Fokus vid dessa observationer är framförallt på utvecklingsområden som lärarna själva har identifierat och de har enligt intervjuade lärare i begränsad utsträckning handlat om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn framgår att lektionsobservationer även kan ske vid andra tidpunkter under läsåret. Rektorn skapar sig också en bild av undervisningens kvalitet genom att lyssna till de diskussioner som förs vid lärolagens möten.

Sammantaget visar granskningen att uppföljningen av skolenhetens kunskapsresultat och undervisningskvalitet i begränsad omfattning används för att utveckla undervisningen avseende elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och företrädare för elevhälsan framgår att uppföljning av elevernas kunskapsresultat i årskurs fyra framförallt är inriktat mot att kartlägga om det behövs några stödinsatser från elevhälsan eller om det är något i undervisningen som behöver särskilt fokus. Exempelvis har lärare i årskurs fyra utifrån resultat av nationella prov i årskurs tre särskilt tittat på områden som varit svåra för många elever. Härutöver uppger rektorn att hen vid uppföljning alltid försöker uppmärksamma om det finns goda exempel att sprida till arbetslagen.

Rektor skapar i begränsad omfattning möjlighet för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning för den aktuella elevgruppen

Granskningen visar att det i liten utsträckning finns utarbetade rutiner för hur lä-

rarna kan få stöd av elevhälsan i att utarbeta och utveckla en stimulerande undervisning för elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Av intervju med företrädare för elevhälsan framkommer att det i analyser av de läs- och stavningstester som genomförs i årskurs fyra framträder både elever som behöver stöd för att nå målen och elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Dock används denna information mestadels för att uppmärksamma elever som behöver stöd för att nå målen, även om det vid något tillfälle resulterat i differentierade läsgrupper för elever. Arbete med att identifiera elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling har enligt uppgifter från lärarna, elevhälsan och rektorn nyligen inletts, men det finns i nuläget ingen systematik eller struktur kring detta.

Vidare visar granskningen att elevhälsan inte fått något specifikt uppdrag från rektorn vad gäller att stödja lärarna i arbetet med att utveckla undervisningen för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Visserligen organiserar rektorn elevhälsan så att elevhälsan samarbetar med lärarna med fokus på att stödja alla elever. Av intervjuer med rektorn, lärarna samt elevhälsans representanter framgår att det finns exempel på när elevhälsan har bistått lärare vad gäller undervisningen av elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Detta arbete framstår dock mer som enstaka insatser när fall har uppkommit, än ett systematiskt arbete med inriktning på denna elevgrupp. Intervjuer med elevhälsan visar att elevhälsans kontakt med lärarna oftast är behovsstyrd med fokus riktat främst på elever som behöver stöd för att nå målen.

Rektor skapar vissa möjligheter för lärare att utveckla undervisningen för den aktuella elevgruppen

Granskningen visar att det i nuläget i begränsad omfattning finns gemensamma strategier för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med lärarna och företrädare för elevhälsan framgår att det generellt finns en medvetenhet hos alla lärare om vikten av att utmana elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Samtal förs också i arbetslaget kring hur elever kan utmanas i undervisningen. Däremot framhåller intervjuade lärare att det inte finns ett systematiskt arbete kring elevgruppen idag på skolan. Det finns dock ett gemensamt påbörjat arbete kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Nyligen handlade ett fortbildningstillfälle för alla lärare om hur skolan arbetar med elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Av inkommen dokumentation inför granskningen framgår också att huvudmannen 2020 tog fram en handlingsplan för kommunens arbete med elever med särskild begåvning. Huvudmannen ordnade också under vårterminen 2021 ett fortbildningstillfälle för skolans elevhälsa kring elever med särskild begåvning. Härutöver framgår av granskningen flera exempel på skolutvecklingsprojekt som indirekt kan gynna elev-

gruppen såsom "skriva sig till lärande" och "språk och kunskapsutvecklande arbets-sätt". Skolan har både en förstelärargrupp och en utvecklingsgrupp som leder arbetet med skolutveckling.

Vidare visar granskningen att lärarna i flera avseenden har möjlighet att utveckla undervisningen för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Av inkommen dokumentation framgår att lärare i årskurs fyra tillhör samma arbetslag och att möjligheter till att diskutera undervisning ges vid flera tillfällen varje vecka. Lärarna delar också, eller har arbetsrum nära varandra, vilket ytterligare underlättar samarbetet. Lärarna efterfrågar dock mer mötestid med lärare i andra årskurser för att utveckla samarbetet kring undervisningen. Vidare visar granskningen att rektorn genom sin organisering av verksamheten skapat förutsättningar för att möjliggöra en mer differentierad undervisning. I exempelvis årskurs ett till tre finns en stödlärare i varje årskurs. I stödlärarens arbetsbeskrivning ingår även att vara uppmärksam på elever som behöver mer utmaningar i undervisningen. En liknande organisering med extralärare finns även i årskurs fyra. Det har tidigare exempelvis möjliggjort att ha mindre grupper i matematik. Detta har emellertid inte varit genomförbart nuvarande läsår på grund av personalbrist.

Härutöver visar granskningen att det finns samverkan med andra skolor men inte specifikt gällande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn framgår att hen deltar i samverkan med andra skolor kring skolutveckling. Det finns också olika samarbeten mellan skolor i kommunen, dock inte med primärt fokus att stimulera och utmana elever som tillhör den för denna granskning aktuella elevgruppen.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att tydligare synliggöra även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen för elevgruppen.

Granskningen visar att rektorn följer upp elevernas kunskapsresultat utifrån olika parametrar såsom ämnen, grupper, kön och över tid. Dock är den uppföljning och analys som görs av elevernas kunskapsresultat främst inriktad på att identifiera elever som är i behov av eventuella stödinsatser. Granskningen visar också att lärarna i liten utsträckning deltar i diskussioner där elevernas samlade kunskapsresultat följs upp och analyseras.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med skolpersonalen utvecklar skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Framförallt handlar det om att i uppföljningen tydligare synliggöra även de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Underlag från uppföljning bör sedan ligga till grund för att utveckla undervisningen för elevgruppen. I sammanhanget är det viktigt att skolpersonal inför uppföljning av kunskapsresultat getts möjlighet att diskutera och utveckla en samsyn kring vad som krävs för att exempelvis nå "mer än godtagbara kunskaper" enligt kursplanernas kunskapsmål. Vidare behövs en samsyn kring vad som är utmärkande för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver genom sin organisation skapa möjligheter till en mer systematisk samverkan mellan elevhälsa och lärare kring att utveckla undervisning som stimulerar elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas tillvara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Granskningen visar att rektor inte skapat möjligheter för en systematisk samverkan mellan elevhälsa och lärare vad gäller att utveckla undervisningen för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Såväl elevhälsan, rektor och lärare uppger i intervju att fokus för samverkan mellan elevhälsan och lärarna mestadels inriktats på elever som inte når upp till kunskapskraven, samt är behovsstyrd.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar ytterligare möjligheter till samverkan mellan elevhälsa och lärare i syfte att, förutom att på ett systematiskt sätt identifiera elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling, även få utrymme att planera och diskutera undervisningen för denna elevgrupp. Arbetet med att utveckla undervisningen för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling kan systematiseras genom att elevhälsan kan bidra med exempelvis pedagogiskt material eller speciella åtgärder för denna elevgrupp.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Sara Algulin

Föredragande

Signerat av: Sara Algulin

I handläggningen av ärendet har även utredare Tobias Thorén, Emelie Nordqvist och Anna Johansson deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bollstanäs skola den 15-17 februari och hade ett kort uppföljande samtal med rektorn den 1 mars 2022. Besöket genomfördes av Sara Algulin och Tobias Thorén. Vid intervjuer deltog också utredaren Emelie Nordqvist via länk. Lektionsobservationer och elevintervjuer genomfördes på plats, intervjuer med lärare, elevhälsa och rektor gjordes digitalt.

Bollstanäs skola F-5 är en kommunal skolenhet med cirka 500 elever i Upplands Väsby kommun. Eleverna i årskurs fyra är indelade i tre klasser, och det går cirka 28 elever i varje klass. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor undervisar fem lärare i årskurs fyra innevarande läsår, varav samtliga är legitimerade och behöriga.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att tydligare synliggöra även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen inom området.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver genom sin organisation skapa möjligheter till en mer systematisk samverkan mellan elevhälsa och lärare kring att utveckla undervisning som stimulerar elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas tillvara vid utveckling och genomförande av undervisningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
--

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
